

NELA ȘTELIAC

TEORIE MICROECONOMICĂ

Editura **RISOPRINT**

ISBN: 978-973-53-2919-8

NELA ȘTELIAC

TEORIE MICROECONOMICĂ

**EDITURA RISOPRINT
CLUJ-NAPOCA, 2022**

Toate drepturile rezervate autorilor & Editurii Risoprint

*Editura **RISOPRINT** este recunoscută de C.N.C.S.
(Consiliul Național al Cercetării Științifice).
www.risoprint.ro www.cncs-uefiscdi.ro*

Opiniile exprimate în această carte aparțin autorilor și nu reprezintă punctul de vedere al Editurii Risoprint. Autorii își asumă întreaga responsabilitate pentru forma și conținutul cărții și se obligă să respecte toate legile privind drepturile de autor.

Toate drepturile rezervate. Tipărit în România. Nicio parte din această lucrare nu poate fi reprodușă sub nicio formă, prin niciun mijloc mecanic sau electronic, sau stocată într-o bază de date fără acordul prealabil, în scris, al autorilor.

All rights reserved. Printed in Romania. No part of this publication may be reproduced or distributed in any form or by any means, or stored in a data base or retrieval system, without the prior written permission of the author.

ISBN: 978-973-53-2919-8

**TEORIE MICROECONOMICĂ
NELA ȘTELIAC**

Tehnoredactare: Nela Șteliac

Referenți științifici:
Conf. univ. dr. Elena Dana Bako
Conf. univ. dr. Gabriela Bodea

Director editură: GHEORGHE POP

Capitolul 1.

OBIECTUL DE STUDIU ȘI METODA ECONOMIEI POLITICE

REZUMAT CAPITOL 1

Economia politică este o știință autonomă care dispune de o metodologie de cercetare și care are ca obiect de studiu activitatea economică. Economia politică cuprinde două părți: microeconomia și macroeconomia. Viața economică este guvernată de legi economice obiective care reflectă relațiile esențiale, necesare, repetabile și relativ stabile stabilite între fenomenele și procesele economice. Legile economice impune

1.1. OBIECTUL DE STUDIU ȘI METODA ECONOMIEI POLITICE

Cel care a folosit pentru prima dată termenul de “Economie politică” a fost **Antoine Montchrestien de Vatteville** (gânditor economic francez) în titlul lucrării sale „**Traité d'économie politique**”. Se întâmpla acest lucru în anul 1615. Cu toate acestea, rădăcinile acestui termen se află în cuvintele grecești: „**oikos**” care înseamnă casă (gospodărie); „**nomos**” care înseamnă lege (principiu); „**polis**” care înseamnă cetate, stat.

Primele idei economice nu aparțin specialiștilor din domeniu, ci filosofilor, istoricilor, matematicienilor, clericilor etc. Inițial, economia a fost percepută ca parte componentă a filosofiei, primele cugetări cu caracter economic aparând încă din antichitate. Reprezentanții de seamă au fost **Platon** și **Aristotel**. Aceștia au lansat idei economice deosebit de importante, valabile chiar și în prezent, privitoare la: bani (văzuți ca mijloc de măsurare a valorii și instrument al schimbului de mărfuri); marfă (utilitatea și valoarea acesteia); proprietate individuală și socială. Economia naturală era predominantă la acea vreme. De aceea, în cadrul acesteia, relațiile marfă-bani erau slab dezvoltate, puține bunuri fiind supuse procesului de vânzare-cumpărare. În concepția gânditorilor greci economia reprezenta administrarea gospodăriei sau a casei.

Pe măsura dezvoltării societății omenești și a activității economice, gândirea economică a reușit să se desprindă și să devină o știință autonomă, denumită **economia politică**. Domeniul economic a fost studiat de o serie de gânditori care și-au îndreptat atenția asupra multor aspecte ale vieții economice.

Economia politică devine știință autonomă odată cu apariția curentului de gândire **fiziocrat**, în secolul XVIII. Fiziocrații au studiat legătura economie-natură. Ei susțineau că legile obiective ale societății omenești reprezintă legi fizice ale producției agricole. De asemenea, au susținut importanța liberei concurențe, libertatea totală de acțiune a agenților economici. Spre deosebire de mercantiliști, fiziocrații respingeau ideea intervenției statului în economie întrucât considerau că deciziile cele mai bune și mai eficiente sunt luate individual, doar de întreprinzători. Fiziocrații au reușit să extindă obiectul de studiu al economiei politice prin constatarea că în viața economică există și acționează unele legi naturale.

Neoclasicismul / marginalismul a fost un alt curent cu contribuție importantă la dezvoltarea gândirii economice. Marginaliștii au elaborat teoria subiectivă a utilității marginale, respingând teoria obiectivă a valorii și a prețului. Ei susțineau că valoarea bunurilor economice era dată de utilitatea acestora și nu de cantitatea de muncă cheltuită. De asemenea, aceștia au subliniat ideea potrivit căreia raritatea este o trăsătură a bunurilor economice.

Mai târziu, cele două războaie mondiale și criza economică mondială din 1929-1933 au adus în atenția specialiștilor noi probleme economice. A fost extinsă sfera de cercetare de la nivel **microeconomic** la nivel **macroeconomic**. Cel mai cunoscut reprezentant al gândirii economice din acea perioadă a fost economistul englez **J. M. Keynes**. El a fost adeptul intervenției statului în economie cu scopul sprijinirii întreprinzătorilor, gestionării raționale a bunurilor interne, a avuției naționale și a relațiilor economice externe.

Actualmente, alături de denumirea de Economie Politică, deseori este utilizată și cea de **Economics**. Opiniile privind existența sau nu a unor deosebiri între cele două denumiri sunt diferite. În timp ce unii consideră că Economics este mai cuprinzătoare decât Economia politică, alții susțin contrarul. **P. Samuelson**, de exemplu, un economist de seamă (câștigător al Premiului Nobel pentru Științele Economice), era de părere că nu ar exista nicio diferență între cele două denumiri, precizând faptul că primul termen este unul tradițional în timp ce al doilea ar fi mai actual sau mai modern.

De-a lungul timpului, în privința definirii economiei politice au existat și există păreri diferite. Actualmente accentul este pus pe **raritatea resurselor**. De aceea în prezent, în definirea economiei politice ca știință este subliniat acest aspect important al vieții economice. Plecând de la această idee, P. Samuelson afirmă că economia studiază comportamentul oamenilor, comportamentul societății în ansamblu, în relație cu modul de alocare a resurselor limitate în producția materială precum și modul de repartiție a bunurilor economice între oameni și colectivități.

Ca știință, economia politică are un obiect propriu de cercetare și o metodologie adecvată analizei obiectului de studiu.

Obiectul de studiu îl reprezintă **activitatea economică**. Problemele fundamentale studiate se referă la: ce să se producă, cât să se producă, cum și pentru cine să se producă. Toate acestea sunt abordate, însă, în contextul caracterului restrictiv al resurselor și a caracterului nelimitat al nevoilor.

Metoda de cercetare a Economiei politice constituie drumul sau calea de urmat în cunoașterea realității (vieții) economice. Totalitatea metodelor de cercetare utilizate formează **metodologia** cercetării economice.

Principalele metode utilizate în economie sunt redate mai jos:

Metoda	Explicație
Abstracția	➤ elimină ceea ce este neesențial, accidental, evidențiind trăsăturile esențiale ale fenomenelor economice, respectiv tot ceea ce este comun
Deducția	➤ cercetează realitatea economică începând cu aspectele generale și continuând cu aspectele particulare
Inducția	➤ cercetează fenomenele economice de la particular spre general.
Analiza economică	➤ are la bază descompunerea fenomenelor economice în părțile lor componente în vederea stabilirii rolului, naturii, importanței și evoluției lor
Sinteza economică	➤ constă în reunirea componentelor unui întreg cu scopul stabilirii legităților de mișcare a fenomenelor economice
Comparația	➤ urmărește evoluția fenomenelor economice prin compararea lor
Metoda logică	➤ studiază fenomenele și procesele economice în evoluția lor de la simplu la complex, observând linia istorică a evoluției în forma sa abstractă, rațională
Metoda istorică	➤ presupune analiza evoluției în timp și spațiu a fenomenelor și proceselor economice de la cele mai simple spre cele complexe
Modelarea economică-matematică	➤ se bazează pe reproducerea schematică, matematică a fenomenelor economice
Metode statistice	➤ asigură observarea fenomenelor și proceselor economice, înregistrarea datelor necesare,

	reprezentarea unor grafice statistice pentru evidențierea tendințelor acestora
Reprezentare a grafică	➤ trasarea unor linii, curbe /altor figuri geometrice pentru anumiți parametrii economici, legături între două sau mai multe variabile
Ipoteza	➤ o presupunere fundamentată științific care are în vedere legăturile posibile între fenomenele și procesele economice ce nu reprezintă o certitudine
Principiul „ceteris-paribus”	➤ utilizat în analiza fenomenelor și proceselor economice, corelațiile cauzale complexe / multiple fiind studiate într-o înlănțuire de relații cauzale simple în condițiile în care celelalte sunt constante
Analiza cost-beneficiu	➤ presupune evaluarea input-urilor și output-urilor activității economice, compararea lor și evidențierea avantajului net

Economia politică cuprinde două părți:

- ① **microeconomia** – studiază: fenomenelor economice la nivelul unui agent economic; comportamentul producătorului și consumatorului; stabilirea nivelului optim în activitatea de producție sau de consum; formarea prețului bunurilor economice;
- ② **macroeconomia** – studiază: proceselor și fenomenelor agregate cu ajutorul indicatorilor macroeconomici; mecanismul de funcționare a economiei; echilibrele și dezechilibrele macroeconomice; politicile macroeconomice; relațiile cu străinătatea.

1.2. CARACTERUL LEGIC AL ECONOMIEI

Realitatea economică este guvernată de o serie de legi economice obiective. Pentru a înțelege, însă, ce înseamnă legea economică este necesară mai întâi definirea generală a termenului ”lege”.

Potrivit dexonline.ro, legea reprezintă: 1. un ”raport esențial, necesar, general, relativ stabil și repetabil, între laturile interne ale aceluiași obiect sau fenomen, între obiecte sau fenomene diferite sau între stadiile succesive ale unui anumit proces; 2. un ”enunț sau formulă prin care se exprimă un raport esențial, necesar, general, relativ stabil și repetabil, între laturile interne ale aceluiași obiect sau fenomen, între obiecte sau fenomene diferite sau între stadiile succesive ale unui anumit proces.”

Raportându-ne la domeniul economic, legea, numită **lege economică obiectivă, desemnează toate acele raporturi sau relații esențiale, necesare, repetabile și relativ stabile care se stabilesc între diferite fenomene și procese economice.**

Definiția de mai sus reliefează următoarele aspecte importante:

- ① legile economice reflectă legătura esențială a activității economice. Acestea exprimă esența realității economice;
- ② legile economice au un caracter obiectiv întrucât acestea există și acționează fără nicio legătură cu conștiința și voința oamenilor (nu pot fi create de oameni, se manifestă chiar și atunci când oamenii nu le cunosc sau nu le doresc). Oamenii reușesc doar să le descopere, studieze, fără să le schimbe;
- ③ legile economice surprind legăturile repetabile și relativ stabile întrucât condițiile care le-au generat se pot repeta și menține. Legile economice pot surprinde anumite tendințe ale fenomenelor și proceselor economice fapt pentru care discutăm despre o repetabilitate și stabilitate relativă a legilor economice.

Una dintre trăsăturile legilor economice obiective o reprezintă caracterul istoric al acestora. Ele pot să apară, să dispară sau să evolueze în raport cu condițiile care le generează. Legile economice încep să acționeze în anumite condiții istorice și încetează să mai acționeze la dispariția condițiilor generatoare. Totodată, chiar dacă esența rămâne aceeași, legile economice pot să-și schimbe starea, forma și intensitatea cu care acționează de la o perioadă sau etapă la alta, sau în cadrul aceleiași perioade sau etape.

Totalitatea legilor economice formează un sistem unitar, interdependent. Legile pot avea grade diferite de importanță iar între ele pot exista relații de subordonare.

De asemenea, legile economice obiective cunosc o anumită tipologie gândită după o serie de criterii.

Cele mai importante dintre acestea sunt redate mai jos.

1. după valabilitatea/durata acțiunii lor

- legi economice *generale*, comune tuturor sistemelor economice: legea rarității; legea economiei de timp; legea productivității; legea creșterii și multiplicării necesităților; legea diviziunii muncii, etc.
- legi economice *comune* mai multor sisteme economice: legea valorii; legea circulației banilor; legea cererii; legea ofertei; etc.
- legi economice *specifice* care acționează în anumite etape ale evoluției societății umane: legea maximizării profitului; legi specifice sistemului economic centralizat.

2. după modul de descoperire

- legi economice *abstracte*, descoperite prin metode științifice de cercetare
- legi economice *empirice*, descoperite prin cunoașterea empirică și experiență

3. după fazele circuitului economic

- legi economice *ale producției*: legea diviziunii muncii; legea productivității muncii; legea costurilor de producție, etc.
- legi economice *ale repartiției*: legea raportului dintre ritmul creșterii productivității muncii și ritmul creșterii salariilor; legea raportului optim între consum și acumulare; etc.
- legi economice *ale schimbului*: legea cererii; legea ofertei; legea circulației banilor, etc.
- legi economice *ale consumului*: legea înclinației spre consum; legea satisfacerii nevoilor crescânde, etc.

4. după sfera de acțiune

- legi economice *la nivelul economiei mondiale*: legea diviziunii internaționale a muncii; legea concurenței, etc.
- legi economice *la nivel național*: legea cererii; legea ofertei, etc.
- legi economice *la nivel sectorial*: legile producției; legile repartiției; legile consumului, etc.
- legi economice *la nivel de agenți economici*: legea concurenței; legea profitului; legea diviziunii muncii; etc.

Legile economice obiective nu trebuie însă confundate cu legile economice subiective (juridice). Acestea din urmă sunt create de oameni, fiind valabile și actuale doar pe o anumită perioadă de timp. Este cazul legii bugetului de stat, legea privatizării, legea anti monopol etc. Rolul legilor economice subiective este acela de realizare a unor obiective, programe sau proiecte legate de asigurarea organizării activității economice, acumularea

și redistribuirea veniturilor necesare dezvoltării economico-sociale a unei națiuni.

Legile economice, ca parte integrantă a obiectului de studiu al științei economice imprimă economiei o anumită ordine. Chiar dacă în economie poate exista și dezordine sau întâmplare, totuși mecanismul economic este unul preponderant ordonat.

CUVINTE CHEIE:

- ✓ *Economie politică*
- ✓ *Microeconomie*
- ✓ *Macroeconomie*
- ✓ *Metodologie*
- ✓ *Legi economice obiective*